

NORSK
(Minos med Tibe)

Uke 38

Lekse til tirsdag:

Les en «En ensom gutt» og gjør oppgavene. S. 2 og 3.

Lekse til onsdag:

Les om tankekart. Les om Danmark og gjør oppgavene. S. 4-7

Lekse til torsdag:

Lag tankekart og les om Island. Gjør oppgavene. S. 8-12

Lekse fredag:

Les om stum G og gjør oppgavene. S. 13-15

En ensom gutt

Alex så ut på gata, det var ingen barn der. Alle holdt seg hjemme hos seg selv, selv om det var fint vårvær ute. Det var denne pandemien. Akkurat den uka alle ble satt i karantene var den uka han flyttet til et nytt sted og ny skole. Så ingen barn var ute, det var ingen han kunne bli kjent med.

Alex og foreldrene hadde flyttet til dette rekkehuset for bare 4 dager siden. Mamma sa det var mange barn i nabolaget, men han hadde bare sett noen få forte seg forbi med foreldrene sine.

Og skolen han skulle ha begynt på lå der øde og stille. Han kunne se ned på skolegården fra vinduet på rommet sitt. Ingen... absolutt ingen barn der heller. Så han fikk ikke begynne i noen ny klasse. I stedet fikk han fjernundervisning med den gamle klassen sin. Totalt nedtur..... det var bare ikke slik våren i 5. klasse skulle være.

Nei, Alex likte ikke det nye stedet. Ingen venner, ingen ny klasse, ingen søsken å leke med. Alene, helt alene.

Oppgaver (Svar med hele setninger. Husk stor bokstav og punktum):

1. Hvorfor heter stykket «En ensom gutt»?

2. Kjenner Alex noen barn i nabolaget?

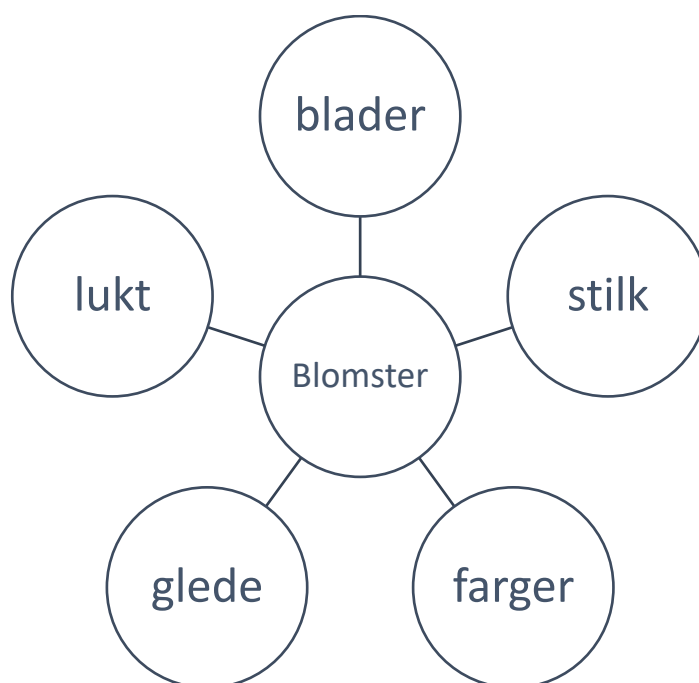
3. Hva betyr disse ordene?

Vårvær	
Karantene	
Rekkehuset	
Nabolaget	
Øde og stille	
Absolutt	
Fjernundervisning	

4. Skriv minst 3 setninger om hvordan historien fortsetter. (Bruk hele setninger. Husk stor bokstav og punktum):

Før vi leser

Å lage tankekart

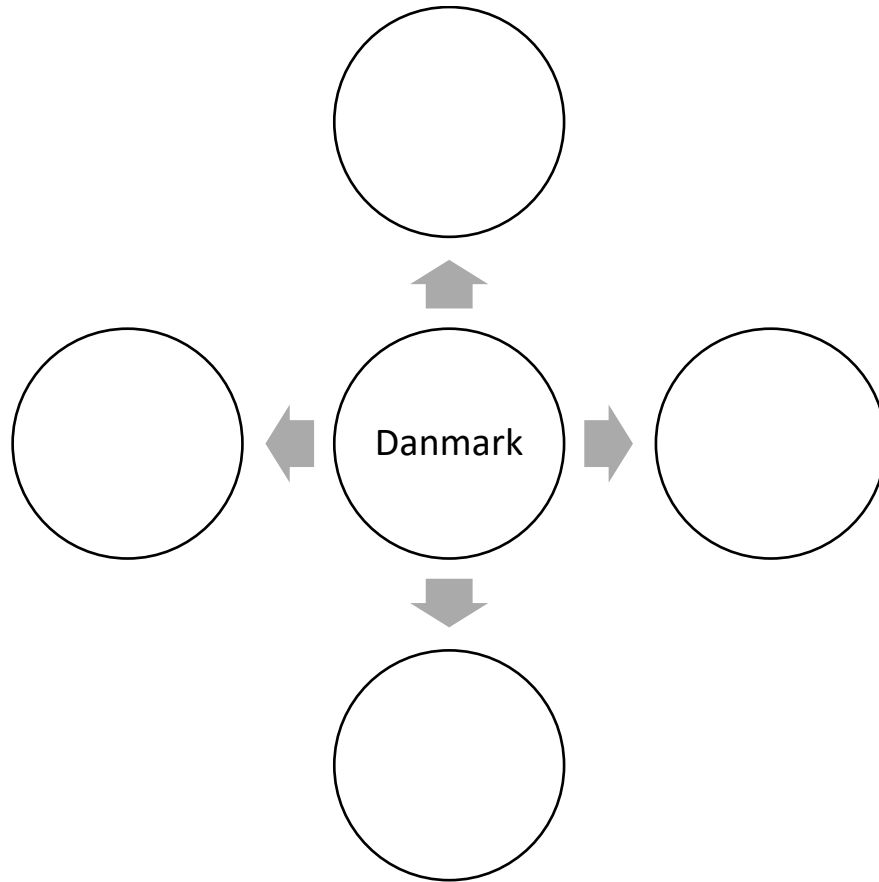

Tankekart er ord på «solstråler».

Ofte lager vi tankekart før vi leser en tekst. Det er for at vi kan få skrive noe vi vet om emnet før vi leser teksten. Dessuten hjelper tankekartet oss til å «holde fast» på tankene våre.

Husker dere at vi lærte om å lage knagger til å henge kunnskapen på? Tankekart er en måte å lage slike knagger. Det beste er å lage knagger «samme sted» som vi allerede har knagger om emnet. Du vet sikkert masse om Danmark. Når du etterpå skal lese mer om Danmark må du henge ny kunnskap sammen med det du allerede kan.

5. Tenk deg at du skal til å arbeide med emnet DANMARK. Hva tenker du på når du hører ordet Danmark? Lag et tankekart. Skriv ord bare i de sirklene vi har laget:

Vi kan også bruke tankekart midt i arbeidet, eller etter at vi har lest en tekst.

6. Les teksten om Danmark. Lag flere sirkler på tankekartet ovenfor og skriv flere ord om Danmark. Lag de nye sirklene med farge.

Danmark

Danmark er det minste landet i Norden. Landet er mindre enn Finnmark fylke, bare 43 000 km² stort. Folkemengden er om lag 5,4 millioner. Hovedstaden heter København, og nesten 1/3 av innbyggerne bor i området rundt hovedstaden.

Landet består av halvøya Jylland og om lag 600 øyer. Dessuten hører både Grønland og Færøyene med til Danmark selv om disse landene styrer seg selv i de fleste saker.

Danmark er et flatt land. 2/3 av landet er jordbruksland. Fra danske havner går landbruksvarer til hele verden. Få land i verden selger så mye flesk, ost og smør som Danmark.

Danmark har nesten ingen andre naturressurser enn fisk og varer fra jordbruket. Det fins lite skog, og det fins nesten ingen metaller i fjellet. Likevel har landet mye industri. Fisk og varer fra jordbruket er viktige råvarer for industrien. Dessuten kjøper Danmark råvarer fra andre land og lager dem om til skip, maskiner, møbler og mange andre varer.

Danmark har hav på tre kanter, og ingen holmer eller skjær tar av for vinden. Ved vestkysten av Jylland blåser ofte vinden inn mot land, og bølgene skyller sand opp på strendene. Når sanden tørker, blåser den videre innover land og kan legge seg som store sanddyner. Disse sanddynene kalles klitter. Langs vestkysten har danskene plantet marehalm for at sanden ikke skal blåse videre. På de milelange sandstrendene koser tusenvis av turister seg hver sommer.

Sundet mellom Danmark og Sverige heter Øresund. Her er det stor skipstrafikk. I år 2000 ble ei lang bru over Øresund ferdig. Mange dansker som er på arbeid i Sverige, reiser over Øresundbrua.

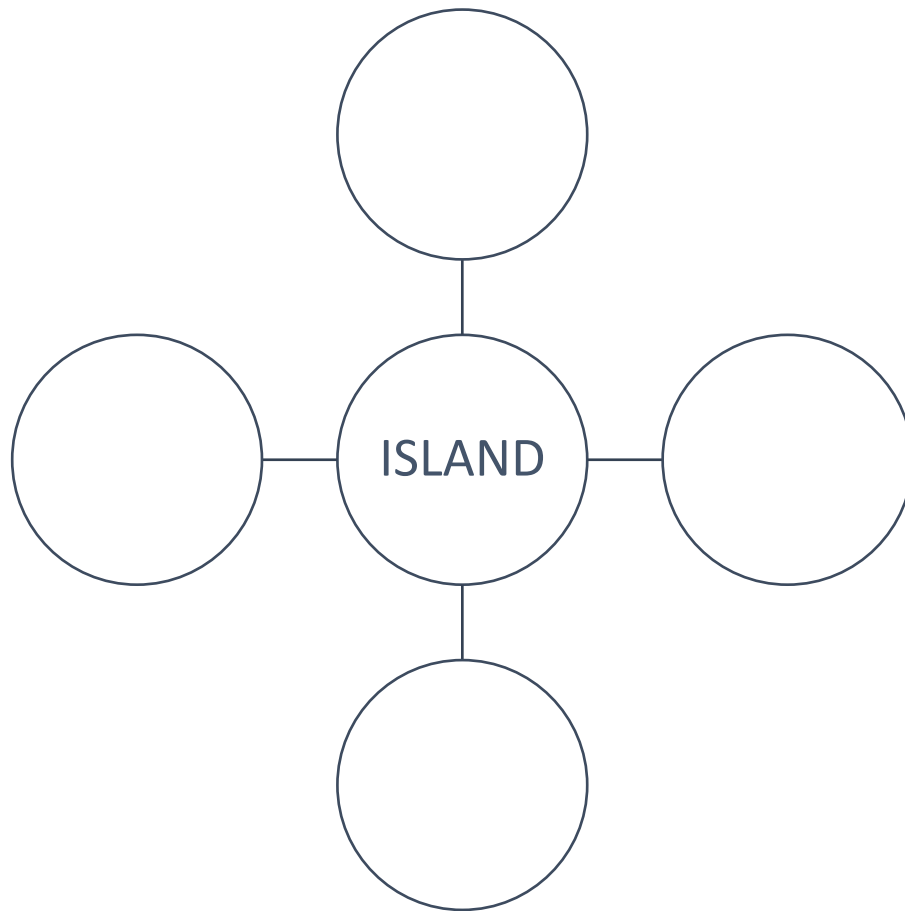
Danmark var det første landet i Norden som ble medlem av EU. Det skjedde i 1973.

Utenfor København ligger Kastrup, som er Nordens største flyplass.

ISLAND

7. Lag et tankekart om Island på samme måte. Skriv først ord i sirklene før du leser om landet:

8. Les om Island. Lag flere sirkler på tankekartet ovenfor og skriv flere ord om Island. Lag de nye sirklene med farge.

Island

90 mil fra Norge, langt ute i Atlanterhavet, ligger Island, verdens femte største og Europas nest største øy. Den er 103.000 km² stor, og det bor om lag 275 000 mennesker på vulkanøya. For Island er vulkanenes land. Hekla er den største og mest kjente. Den har hatt mange utbrudd, men også flere andre vulkaner har hatt utbrudd av og til og gjort stor skade på dyre- og plantelivet på øya.

Det meste av Island er bygd opp av aske og lava som har kommet fra vulkanutbrudd. Aske og lava gjør Island større for hvert år.

Island er også landet med de varme kildene. Kildene sender ut damp og varmt vann. Mange varme kilder spruter opp vann med ujevne mellomrom. Noen av dem slynger vannet 10-45 meter opp i lufta. Den største kilden som kaster vann opp i lufta, heter Geysir.

Alle andre sprutende varme kilder i hele verden kalles geysirer og er oppkalt etter Geysir på Island.

Islendingene utnytter både vannet og dampen fra de varme kildene til oppvarming av hus, svømmebasseng og drivhus. Dampen bruker de også til å lage elektrisitet.

Det meste av landet er nakne fjellvidder og myrstrekninger uten skog. Den største isbreen i Europa heter Vatnajökull og ligger sørøst på øya.

Den barske naturen på Island gjør at det er få steder det går an å drive jordbruk. Jordbruket likner mye på det vi har langs kysten i Nore,

I havet utenfor kysten fins de beste fiskebankene i verden. Derfor er fisk landets viktigste eksportvare.

Hovedstaden heter Reykjavik. Her bor halve Islands befolkning. Island var den første staten i verden som valgte en kvinnelig president til å styre landet. Hun het Vigdis Finnbogadóttir og ble valgt til president i 1980.

Vulkanen på Vestmannaeyjar

Ei mørk natt 1 1973 våknet innbyggerne i den lille byen Vestmannaeyjar på Heimaey på Island av at det knaket i husene. Fryktelige drønn fylte lufta.

Folk skjønnte straks at det måtte være vulkanen Helgafell. I flere hundre år hadde den holdt seg i ro, men nå hadde den våknet til liv. Siden vulkanen hadde holdt seg i ro så lenge, hadde folk bygd hus helt inntil foten av vulkanen.

Da ristingen og drønnene begynte, grep innbyggerne de verdisakene de fant i farten, og løp i panikk ut fra husene sine. Mot den mørke nattehimmelen så de en ildvegg som skjøt opp av krateret på vulkanen. Tykk aske kom drivende gjennom lufta og la seg over hus og folk. Varm, rødglødende, lava fløt allerede ut av krateret og rant som små elver nedover mot byen.

Folk skjønnte straks at her var det ingen tid å miste. Heldigvis lå de fleste fiskebåtene i havn denne natta. Snart drog båt etter båt fullastet med folk innover mot fastlandet. Om lag 5 000 mennesker måtte flytte.

Utbruddet til Helgafell i 1973 varte i flere måneder. Heldigvis tok lavastrømmen veien utenom byen, men fylte igjen 1/3 av havna. Fire hus ble helt begravd av aske, og mange andre hus ble delvis begravd. Først etter lang tid var byen gravd fram igjen fra et flere meter tykt askelag. Utrolig nok ble ingen mennesker drept som følge av vulkanutbruddet.

Europas største isbre

Europas største isbre heter Vatnajökull og ligger på Island. Isbreen dekker et område på 8800 km² og er om lag like stor som øya Kreta i Middelhavet og Rogaland fylke i Norge. Isbreene er laget av snø som er presset sammen til is. Isen ligger i tykke lag, og isen på Vatnajökull er noen steder nesten 1 000 meter tykk. Den høyeste toppen på breen er 2 119 meter høy og heter øræfajökull.

Vatnajökull ligger på en vulkan, og når vulkanen har utbrudd under breen, smelter mye av isen. Selv om mye av isen smelter i bunnen av breen, kommer det hver vinter ny snø oppå breen. Snøen blir liggende og blir til is. Men de siste årene har ikke snøen klart å erstatte den isen som smelter, og Europas største isbre har minket mye.

9. Skriv minst 8 nøkkelord om Island.

10. **Skriv minst 3 setninger om hva du ville gjort om du var på Island.**

[illegible]

OPPGAVER med stum G

Han hadde *endelig* merket seg en ung, *huslig* pike som han var blitt interessert i. Han ville gjerne bli *ordentlig* kjent med henne, men det var *veldig vanskelig*. Det virket så *umulig* å snakke til henne, han fikk aldri *riktig* tatt mot til seg. Han visste han måtte være *forsiktig* om utfallet skulle bli *heldig*, ellers kunne det hele ende med et *kraftig* avslag, og det ville være *kjedelig*. Så en dag fikk han *plutselig* en sjanse.

Ordene som står i kursiv i denne teksten, har en ting til felles. De ender i skrift på en g som vi i de fleste strøk av landet ikke uttaler.

Noen av disse ordene er laget av andre ord:

ende + lig = endelig

kraft + ig = kraftig

narr + aktig = narraktig

Vi ser at tre vanlige endinger er *-ig*, *-lig* og *-aktig*.

Husk: Aldri aldri med g!

OPPGAVE 1

Les en setning. Se nøye på hvert ord. Si setningen høyt. Så, uten å se på arket, skriv setningen på eget ark. Kontroller om setningen er riktig eller galt skrevet. Merk av R eller G. Merk av R eller G. Skrev du feil i en setning, så skriv hele setningen om igjen. Bruk et kladdeark.

1. Det er farlig å svømme for langt ut.
2. Jeg er snart ferdig.
3. For en deilig dag!
4. Nå må du gjøre ordentlig og nøyaktig arbeid.
5. Plutselig ble det mørkt.
6. Hun er veldig pen.
7. Det er umulig å få det til.
8. Er det vanskelig?
9. Den bilen har en kraftig motor.
10. Det er jeg svært takknemlig for.
11. Vær forsiktig!
12. Han er så barnslig.
13. Jeg har fått en gledelig nyhet!
14. Har du reist med hurtigruta?

R	G

OPPGAVE 2

Lag et nytt ord med -ig ending av det som står i parentes (), og sett det inn i det åpne rommet.

Kan du ikke forklare deg _____ ? (orden)

Du er en meget _____ fyr! (vanske)

For en _____ forestilling! (fabel)

Hun er alltid så _____. (utakk)

Det var en _____ film. (kjede seg)

HUSK: Mange ord ender på en g som ikke uttales, men som må skrives. Dette gjelder særlig ord som ender på -ig, -lig og -aktig.

